

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 12. července 2016 ve věci č. 11593/12 – A. B. a ostatní proti Francii

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že umístěním dítěte ve věku 4 let na dobu 18 dnů do zařízení pro zajištění cizinců spolu s jeho rodiči došlo k porušení článků 3, 5 a 8 Úmluvy. Soud stěžovatelům přiznal náhradu nemajetkové újmy ve výši 9 000 eur.

I. Skutkové okolnosti

V roce 2009 stěžovatelé přicestovali do Francie poté, co opustili Arménii kvůli obavám z pronásledování prvního stěžovatele, novináře a politického aktivisty. Jejich žádost o udělení mezinárodní ochrany byla nicméně úřady a posléze i soudem v únoru 2011 zamítnuta.

V květnu 2011 prefekt vydal rozhodnutí, jímž stěžovatelům uložil povinnost vycestovat z území Francie. Rozhodnutí bylo v říjnu 2011 potvrzeno soudem.

Dne 16. února 2012 byl stěžovatel při krádeži zadržen policií. Následující den vydal prefekt rozhodnutí, kterým stěžovatele a jeho ženu zajistil s odůvodněním, že stěžovatelé nemají žádný platný cestovní doklad, stabilní místo pobytu, dostatek finančních prostředků, nesplnili svou povinnost opustit území Francie a vyjádřili nesouhlas s tím, že by měli být dopraveni na hranice. Stěžovatelka a její syn byli následně zadrženi v přijímacím středisku, kde rodina pobývala, a celá rodina byla převezena do zařízení pro zajištění cizinců v Toulouse-Cornebarrieu. Toto zařízení je určeno pro zajištění rodin s dětmi. Rodiny jsou v zařízení ubytovány ve vlastním pokoji se sociálním zařízením. V zařízení je k dispozici vybavení pro péči o malé děti (např. sedátko na WC, vanička, ohřívače dětské stravy a kojeneckých lahví, přebalovací pult, dětské židle, apod.), hračky, vnitřní herna i venkovní hřiště. Strava je přizpůsobena věku dětí. Lékařská péče je zajištěna nepřetržitě. Zařízení se nicméně nachází v bezprostřední blízkosti letiště v zóně, kde je z důvodu nadměrného hluku stavební uzávěra.

Dne 21. února 2012 správní soud zamítl žalobu stěžovatelů proti rozhodnutí o zajištění. Dospěl k závěru, že zajištění je nezbytné a není možné přistoupit k příkazu zdržovat se v místě bydliště, jelikož stěžovatelé nemají žádné platné doklady totožnosti, nemají legální příjmy, vyhýbají se realizaci rozhodnutí o opuštění území a v přijímacím středisku pobývali neoprávněně. O den později soud rozhodl o prodloužení zajištění o 20 dní. Dne 5. března 2012 byli nicméně stěžovatelé propuštěni, jelikož projevíli vůli dobrovolně se vrátit do Arménie a za tím účelem požádali o asistenci.

V listopadu 2012 odvolací správní soud zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně, jelikož dospěl k závěru, že nebylo prokázáno, že by prefekt dostatečně hledal alternativní možnosti k zajištění rodiny.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K PŘIJATELNOSTI STÍŽNOSTI

Soud konstatoval, že rozhodnutí o zajištění rodiny byla zrušena. Odůvodnění rozhodnutí odvolacího správního soudu lze dle Soudu vykládat tak, že tento soud v zásadě, byť ne výslovně, uznal porušení

práv stěžovatelů chráněných články 5 a 8 Úmluvy. Jelikož však nedošlo i k uznání porušení článku 3 Úmluvy a stěžovatelům se nedostalo náhrady za žádné porušení Úmluvy, je třeba stěžovatele i nadále považovat za oběti porušení Úmluvy ve smyslu článku 34 Úmluvy. Stížnost je proto přijatelná.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatelé v první řadě namítali, že umístěním jejich dítěte do zařízení pro zajištění cizinců došlo ke špatnému zacházení zakázanému článkem 3 Úmluvy.

Soud připomněl, že v minulosti opakovaně shledal porušení článku 3 Úmluvy ve vztahu k zajištění dětí doprovázejících své rodiče (*Kanagaratnam a ostatní proti Belgii*, č. 15297/09, rozsudek ze dne 13. prosince 2011; *Muskhadzhiyeva a ostatní proti Belgii*, č. 41442/07, rozsudek ze dne 19. ledna 2010; a *Popov proti Francii*, č. 39472/07 a 39474/07, rozsudek ze dne 19. ledna 2012) z důvodu společného působení tří faktorů: nízkého věku dětí, délky zajištění a neuzpůsobeného typu zařízení. Dále Soud uvedl, že z článku 3 Úmluvy pro státy vyplývá povinnost poskytnout dětem ochranu přijetím adekvátních opatření. Navíc je třeba mít na paměti extrémní zranitelnost dětí, která převáží nad jejich právním postavením osob, které vstoupily na území státu nelegálně. Směrnice Evropské unie ostatně též děti řadí mezi zranitelné skupiny osob, které vyžadují zvláštní pozornost ze strany příslušných orgánů.

V projednávané věci byla rodina s dítětem ve věku 4 let zajištěna po dobu 18 dnů v zařízení v Toulouse-Cornebarrieu, které je zařízením určeným pro zajištění rodin s dětmi a je jejich potřebám uzpůsobeno. Nevládní organizace ostatně, na rozdíl od věci *Popov proti Francii* (cit. výše), uznaly, že materiální podmínky v zařízení nečiní problémy. Soud nicméně poznamenal, že se zařízení nachází v bezprostřední blízkosti letiště v oblasti, kde je jinak zakázáno stavět, a cizinci umístění v tomto zařízení jsou tak vystaveni značnému hluku, a to zejména děti, pro něž jsou venkovní aktivity nezbytné. Dítě stěžovatelů bylo navíc vystaveno neustálým hlášením a pokynům z reproduktorů umístěných v zařízení.

Soud dále konstatoval, že omezení, která jsou vlastní místu zbavení svobody, jsou pro dítě zvláště těžká, a spolu s podmínkami organizace zařízení nezbytně v dítěti stěžovatelů vyvolávaly úzkost. Dítě navíc při různých příležitostech potkávalo policisty v uniformách.

Tyto podmínky, jakkoli jsou nutně významným zdrojem stresu a tísně, však podle Soudu samy o sobě nedosahují minimálního stupně závažnosti znamenajícího porušení článku 3 Úmluvy. Trvají-li ovšem déle než jen krátkou dobu, má opakování a kumulace těchto citových a psychických útoků pro dítě nezbytně zhoubné důsledky. Plynutí času proto nabývá rozhodujícího významu.

V projednávané věci byla dle Soudu s ohledem na výše popsané podmínky v zařízení a věk dítěte krátká doba překročena. Ve vztahu k dítěti proto došlo k porušení článku 3 Úmluvy.

C. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelé dále namítali, že umístěním jejich syna do zařízení pro zajištění cizinců bylo porušeno i jeho právo na svobodu a osobní bezpečnost.

Soud konstatoval, že rozhodnutí o umístění do zařízení pro zajištění cizinců bylo vydáno jen ve vztahu k rodičům. Třetí stěžovatel dle vnitrostátního práva rodiče „doprovázel“. Podle Soudu je nicméně situace dětí niterně spjata se situací rodičů, od nichž je třeba je v souladu s jejich nejlepším zájmem neoddělovat. Jsou-li rodiče zajištěni v zařízení pro zajištění cizinců, jsou jejich děti *de facto* zbaveny svobody. Zbavení svobody dětí vyplývá z legitimního rozhodnutí rodičů nesvěřit své děti do péče jiné osoby. Přítomnost dětí doprovázejících své rodiče v zařízení pro zajištění cizinců bude v souladu s čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy jen tehdy, pokud vnitrostátní orgány prokáží, že k tomuto krajnímu řešení přistoupily až poté, co s ohledem na konkrétní individuální okolnosti případu ověřily, že jiné opatření, které méně zasahuje do osobní svobody, není možné přijmout.

V projednávané věci se Soud ztotožnil se závěrem odvolacího správního soudu, že prefekt nehledal dostatečně možné alternativy k zajištění rodiny. Nevyjádřil se totiž nijak k tomu, zda stěžovatelé

nemohli zůstat v přijímacím středisku, kde do té doby bydleli, či zda nemohli pobývat u svého příbuzného, jak navrhovali. Došlo proto k porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy.

D. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 4 ÚMLUVY

Stěžovatelé dále namítali, že jejich syn se nemohl obrátit na soud, který by přezkoumal zákonnost jeho zbavení svobody v zařízení.

Soud připomněl, že ve věci *Popov proti Francii* (cit. výše) shledal, že s ohledem na skutečnost, že z pohledu vnitrostátního práva nejsou děti zbaveny svobody, nemají možnost brojit proti zajištění a nacházejí se tak v rozporu s čl. 5 odst. 4 Úmluvy v právním vakuu.

V projednávané věci Soud připustil, že z pohledu čl. 5 odst. 4 Úmluvy postačí, pakliže soud v řízení o žalobě rodičů přihlédne ke skutečnosti, že v zařízení spolu s rodiči pobývá i jejich dítě, a ověří, zda není možné přistoupit k alternativnímu opatření, než je zbavení svobody. Soud prvního stupně nicméně přezkoumal toliko materiální podmínky, které panovaly v zařízení, a alternativami k zajištění se nijak nezabýval. Odvolací soud sice ano, ale rozhodl až 8 měsíců po propuštění stěžovatelů na svobodu, tedy nikoli urychleně ve smyslu čl. 5 odst. 4 Úmluvy. K porušení tohoto ustanovení tedy došlo.

E. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé konečně namítali, že umístění do zařízení pro zajištění cizinců porušilo jejich právo na respektování rodinného života.

Soud shledal, že k zajištění stěžovatelů došlo v souladu se zákonem a sledovalo legitimní cíl boje proti nelegální imigraci a kontroly vstupu a pobytu cizinců na území státu. Ohledně přiměřenosti zajištění Soud zdůraznil, že při hledání rovnováhy mezi zajištěním ochrany veřejného zájmu a individuálních práv je nutné zohlednit též další mezinárodní smlouvy, zejména Úmluvu o právech dítěte. Státy proto musí sladit imigrační politiku s ochranou základních práv. Při rozhodování o zajištění musí vnitrostátní orgány přihlížet k nejlepšímu zájmu dítěte, ve vztahu k němuž existuje široká mezinárodní shoda, že při jakémkoli rozhodování týkajícím se dětí musí být rozhodujícím faktorem. Nejlepší zájem dítěte přitom vyžaduje, aby byla v největší možné míře zachována jednota rodiny a k zajištění bylo přistoupeno až jako posledním možným opatření, kdy byly prověřeny všechny jeho možné alternativy. Soud připomněl, že ve věci *Popov proti Francii* (cit. výše) stanovil, že v případech zajištění rodin s dětmi je třeba zkoumat, zda u stěžovatelů existuje zvláštní riziko útěku, které činí zajištění nezbytným, zda byly zvažovány alternativy k zajištění a zda příslušné orgány vyvinuly veškeré úsilí k urychlené realizaci vyhoštění, které by zkrátilo dobu zajištění na minimum.

V projednávané věci Soud nepovažoval za prokázané, že u stěžovatelů existovalo riziko útěku a že nebylo možné přistoupit k alternativě k zajištění. Prefekt se nijak nezabýval tím, zda stěžovatelé nemohli zůstat v přijímacím středisku, ve kterém již několik let bydleli, či pobývat u příbuzného, jak navrhovali. Stejně tak nebyla zkoumána možnost ubytovat rodinu v hotelu, ač ze spisu nevyplývá nic, co by tomu bránilo. Navíc příslušné orgány nevyvinuly během trvání zajištění potřebné úsilí – v průběhu 18 dnů nebyl zorganizován žádný let ani od arménských úřadů získány potřebné konzulární dokumenty. Zajištění rodiny proto nebylo odůvodněno naléhavou společenskou potřebou, bylo nepřiměřené sledovanému cíli a došlo tak k porušení článku 8 Úmluvy.